

ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ

OBRANNÉ OPERACE

V HORSKÉM ZALESNĚNÉM TERÉNU

Cíl ženijního zabezpečení obranné operace vychází z cílů operace a musí zabezpečit to podstatné: odrazit útok nepřítel, způsobit mu těžké ztráty, udržet důležitý prostor, chránit vojska proti všem prostředkům ničení a hlavně získat čas k přeskupení sil pro přechod do rozhodného útoku. Budování obrany v horském zalesněném terénu ovlivní řada zvláštností. Bude tu např. velká členitost terénu s relativním převýšením od 50–350 m, množství přirozených překážek, výskyt skalnatých a kamenitých terénů ztěžujících rychlé zahroubení bojových sestav vojsk. Málo rokádních cest a značná pokrytost terénu lesy.

Ženijní zabezpečení obranné operace v horském zalesněném terénu zahrnuje tyto hlavní úkoly:

- ženijní budování pásme obrany prvořadových divízi, prostorů rozmístění a pásme obrany divízi druhého sledu, příčných postavení a čar rozvinutí vojsk k protiúderu,
- ženijní vybudování prostorů bojového rozmístění raketových a PL raketových útvarů a svazků,
- příprava a zřízení zátarasů a ničení komunikačních směrů,
- úprava a udržování cest pro manévr vojsk.

Kromě těchto hlavních úkolů zahrnuje i obvyklé úkoly ženijního zabezpečení, které plní ve všech druzích boje.

Důležitost každého z těchto úkolů, jeho obsah, rozsah prací, pořadí a lhůty jejich plnění vyplývají z rozhodnutí velitele armády pro přechod do obrany a závisí na

na konkrétní situaci a způsobu organizace přechodu do obrany.

Při budování obrany v horském zalesněném terénu se zaměření a počet těchto úkolů neliší od ženijního zabezpečení normální obrany, ale jejich obsah ovlivní horský zalesněný terén. Největší vliv bude mít výběr prostoru pro budování pásma obrany armády (po pečlivém ženijním vyhodnocení terénu). Toto plně dokazuje i úvodní vševojskový článek. Horský zalesněný terén v podmínkách středoevropského válečnictví sice skýtá výhodné podmínky pro vybudování odolné obrany, ale zase omezuje aktivnost obrany a vedení protiútoků. Výrazně snižuje možnost manévru silami a prostředky obránce, ovlivňuje směr protiútoků i jeho tempo.

Tyto úkoly můžeme podle doby jejich plnění rozdělit na úkoly ženijního zabezpečení přípravy a vedení obranné operace. Vzhledem k jejich postupnému plnění při přípravě i vedení obranného boje a určitou návaznost je rozeberu vcelku, abych mohl lépe zvýraznit zvláštnost budování obrany v horském zalesněném terénu.

Ženijní vybudování pásme obrany prvořadových divízi zahrnuje vybudování operních bodů motostřeleckých a tankových rot, prostorů bojového rozmístění raketových útvarů divízi, palebných postavení dělostřelectva a protiletadlových útvarů, palebných čar PTZ a tankových útvarů, prostorů jejich rozmístění a čar rozvinutí k protiztečím, míst velení, záložních a klamných prostorů a postavení.

Podle rozhodnutí velitele divízi se může na některých směrech budovat předem

postavení. Buduje-li se zabezpečovací pásmo, je třeba pro ně vybrat výrazné terénní čáry na přístupech k pásmu obrany 20 až 40 km od předního okraje. Při zaujetí obrany ve východím prostoru převezme jeho úlohu pásmo pokrytí státní hranice.

První pásmo obrany bude zpravidla hlavním pásmem obrany a může zahrnovat tři až čtyři obranná postavení. Na 1. a 2. postavení se budou bránit pluky prvního sledu, na 3. a 4. postavení pluky druhého sledu. Jeho hloubka může dosáhnout až 20–25 km. Hloubku ovlivní charakter horského terénu, zejména jeho průchodnost, a v některých případech i vzdálenost horských hřbetů, výhodných pro zaujetí obrany. Rozsah vybudování prvního pásma obrany, zejména v obraně budované v dotyku s nepřítelem, bude různý a rovněž jej ovlivní horský zalesněný terén.

Obrana v těchto podmínkách musí zabezpečit především úpornost, odolnost, houževnatost a schopnost bránit se kruhově. Na rozhodujících směrech musí být protitanková, mít dokonale — vzhledem k členitosti terénu — organizovaný palebný systém do celé hloubky obrany s jeho navázáním na systém ženijních zátarasů. Směrem do hloubky musí narůstat úsilí obránce a síla odporu, aby nepřítel byl nucen neustále přeskupovat své síly a prošťedky. Jednotlivá obranná postavení nebudou tak vyhraněná jako v normální obraně, ale jejich počet, hloubka a množství zákopů budou odvozeny od charakteru terénu, např. od počtu a průběhu horských hřbetů, soutěsek, důležitých údolí apod. Četnější budou příčná postavení, která budou plně využívat podélné svahy.

Podle terénních podmínek a účelu se zákopy umísťují na úpatí, přivrácený nebo odvrácený svah nebo poblíž hřebene. Ze zákopů umístěných na úpatí svahu můžeme vést před přední okraj palbu s plochou dráhou střelby, ale je v nich ztíženo spojení s týlem. Ze zákopů na přivráceném svahu můžeme zpravidla postřelovat celý svah, zteč zákopu je pro nepřítel ztížena výstupem do svahu, ale současně se takový zákop a vybudované ochranné stavby špatně maskují a má obtížné spojení s týlem. Zákopy vybudované poblíž hřebene umožňují výhodné pozorování, usnadňují spojení s týlem a ztěžují zastřelení nepřátelského dělostřelectva. Jejich nevýhodou je, že před nimi vznikají velké hluché prostory. Zákopy na odvráceném svahu zabezpečují dobré spojení s týlem a podél fronty, ztěžují nepříteli pozemní pozorování a mířenou přímou palbu. Vlastní palba i pozorování jsou z nich však dosti omezeny. Aby se znemožnilo zatopení zákopů na sva-

hu stékající povrchovou vodou, je nutné 10–15 m nad zákopem vyhloubit sběrnou stružku.

Ve skalnatém terénu se násypy zákopů a okopů budují z kamenů, popř. z pytlů naplněných zeminou. Vnitřní stěny takových zákopů a okopů se obkládají proti vytváření odštěpků kamene při nárazu střel.

Na zalesněných a stromy porostlých svazích se obranné objekty (zákopy i okopy) rozmísťují podél okrajů lesa a na okrajích mýtin. Pro vedení palby a pozorování se pročišťuje předpolí nepravidelným vykácením stromů a keřů. Okopy a zákopy se překrývají proti možnosti zranění padajícími větvemi a celými stromy.

Ženíjního budování obrany se zúčastňují všechna vojska při maximálním využití veškeré ženijní techniky, včetně zahlubovacích zařízení na tancích ZZ-T 54/55. Při jeho průměrné výkonnosti 100–150 m³ h⁻¹ můžeme za 2 h vybudovat okopy pro tanky a za 4 h kryty pro všechny tanky, při začlenění 2 tanků ZZ-T 54/55 a 1 BTZ na rotu. Podmínkou je však v horském zalesněném terénu dobrá vycvičenost osádek tanků.

V 1. pořadí (za 5–6 h) se v opěrných bodech hloubí okopy pro družstva, okopy pro tanky a BVP, ochranné okopy pro živou sílu, budují se velitelská pozorovací stanoviště, někdy i záložní podle možnosti pozorování a připravují se palebné čáry rozvinutí PTZ a čáry rozvinutí k protitanku. S ohledem na převýšení terénu je třeba budovat obranu skrytě, nebo ženijní práce maskovat. Obrana se buduje s plným vypětím sil, s maximálně možným využitím mechanizačních prostředků, včetně trhavin a místního stavebního materiálu.

Ve 2. pořadí a dalším (za 10–12 h) se hloubí okopy pro družstva, okopy pro záložní postavení BVP, děla a ostatní palebné prostředky a zdokonalují se zákopy a spojovací zákopy, postavení protitankových prostředků, raketového útvaru a dělostřelectva, budují se pohotovostní okopy a úkryty a kryty pro vozidla a tahače.

Vlastní budování obrany v souladu s rozhodnutím velitele divize plánuje a organizuje náčelník ženijní služby divize, u pluků náčelník ženijní služby pluků, vlastní ženijní práce řídí velitelé praporů a rot.

Dosažený stupeň ochrany vojsk v obraně závisí na čase, který mají provést divize k dispozici, na úrovni mechanizace ženijních prací, na charakteru terénu a třídě zeminy a povětrnostních podmínkách. Za předpokladu průměrné rychlosti postupu nepřítel naší obranou 2–3 km.h⁻¹ budou mít jednotlivé sledy tyto časové možnosti pro budování obrany:

— prapory 1. sledu přejdou do obrany v původní sestavě s maximálním využitím terénu,

— prapory 2. sledu budou mít čas 2–3 h, v nichž v plném rozsahu vybudují okopy pro střelbu z pěchotních zbraní, okopy pro tanky, okopy pro PTRS a velitelská pozorovací stanoviště velitelů praporů; okopy pro BVP budou vybudovány na 40 %,

— 2. sled divize bude mít čas na budování 5–6 h a vlastními silami splní všechny práce 1. pořadí.

Význam ženijní úpravy terénu pro ochranu vojsk proti účinkům ZHN nejlépe ukáží na číslech. Jen prosté samozahloubení sestav vojsk (tj. vybudování jednotlivých okopů) snižuje poloměr ničení jaderných zbraní 2×, při vybudování nakrytých okopů 3×. Opěrný bod čtyř se systémem zákopů a spojovacích zákopů poskytuje 2× vyšší ochranu než opěrný bod čtyř s jednotlivými okopy. Při ženijním budování obrany je však nutné respektovat i zásady ochrany živé síly před neutronovým zářením. Proto se musí všechny vchody k úkrytům řešit jako zalomené a nakryté. Již vrstva 15–17 cm vlhké zeminy stačí zeslabit tok neutronů na polovinu. Proto se doporučuje i větší část ochranných okopů budovat jako nakryté s vrstvou nakrytí 50 cm. Tyto práce samozřejmě ovlivní objem i lhůty ženijního vybudování pásma obrany mšd při zabezpečení ochrany před neutronovými zbraněmi. Je nutné počítat s prodloužením všech časových limitů o 20 %, více času (jak potvrzují zkušenosti) není třeba přidávat. Prodloužení časových norem při budování praporečného rájónu obrany o 40–50 % (viz článek pplk. Ing. Janička ve VM č. 6/1982) je nadsazené.

Při zřizování ženijních zátarasů je nutné brzy dosáhnout největší hustoty zatárasování na předpokládaných směrech útoku nepřítele, zejména na horských komunikacích, průsmycích a přechodech přes horské hřebeny. Na 1. stupeň se zřizují výbušné zátarasy před předním okrajem obrany, v 1. postavení a v mezerách. Je-li budováno předem postavení, tak i před předem postavením. Na cestách odchodu jednotek z předem postavení a v hloubce pásma obrany se zřizují výbušné zátarasy na 2. stupeň pohotovosti.

V horském zalesněném terénu se kromě PT a PP minových polí zřizují uzly zátarasů v počtu až 4–6 na jednu divizi na významných komunikačních křižovatkách horských cest a významných terénních bodech. Tyto uzly zátarasů zvýší odolnost obrany a zpomalí postup nepřítele. Více se používá ničení komunikačních směrů na

horských cestách, ničení silničních objektů opatřených stálým zařízením k ničení v soutěskách a ničení silničního tělesa v zářezech a náspech.

Všechny tyto zátarasy se zřizují jako taktické zátarasy. Jejich cílem je způsobit nepříteli ztráty na živé síle i technice a ztížit mu jeho pronikání do hloubky. Taktické zátarasy zahrnují zřízená PT a PP minová pole před postavením vojsk a v jejich hloubce četní, ale i rotní uzly zátarasů na cestách a horských přechodech, komunikačních směry nebo objekty připravené k ničení. Při dostatku času se v taktické hloubce obrany zřizují i nevýbušné zátarasy.

Všechny taktické zátarasy se zřizují silami organických i posilových ženijních útvarů. Je-li to nutné, i přivolením vojsk. Jejich aktivace, zejména silničních objektů připravených k ničení, se uskutečňuje na rozkaz velitelů divizí. Pokud se však v taktické hloubce vyskytují objekty operačního významu (jako velké mosty, významné vodní přehradby a průmyslové objekty) ničí se jen se svolením příslušného nadřízeného velitele.

Při úpravě cest v prvním pásmu obrany se v horském terénu co nejvíce využívá síť cest. Nové cesty se upravují na kratší vzdálenosti a zcela výjimečně. Plukovní a divizní cesty upravují ženijní jednotky (třeba i s využitím lesních průseků), udržují a vytyčují je pro den i noc. V zimě je nutné počítat i s posypem zledovatělých úseků, zejména na svazích.

Ženijní vybudování prostorů rozmístění a pásma obrany divizí druhého sledu, příčných postavení a čar rozvinutí vojsk k protiúderu zahrnuje vybudování úkrytů pro živou sílu, okopů a krytů pro techniku a úseků zákopů, včetně spojovacích na odkrytých svazích. Charakter budování závisí na čase, který je k dispozici. Při udaném tempu postupu nepřítele budou druhosledové divize mít k dispozici na budování pásma obrany 16–24 h, takže kromě okopů pro dělostřelectvo, zákopů, pohotovostních okopů a krytů pro vozidla a tahače budou všechny ochranné stavby vybudovány v plném rozsahu. Při situování zákopů a okopů v terénu bude převažovat jejich orientace na kruhovou a ohniskovou obranu.

Na čarách rozvinutí vojsk pro armádní protiúder mohou se při dostatku času vybudovat okopy pro tanky, dělostřelectvo a objekty pro místa velení. Připravuje-li prostory rozmístění nebo pásma obrany druhý sled armády, pak bude správně posílit druhosledové divize ještě před jejich příchodem ženijními jednotkami. Nebude-li

toto možné bezprostředně při přechodu do obrany, je nutné je posílit po splnění předcházejících úkolů těchto jednotek.

I při budování těchto prostorů a pásem v horském zalesněném terénu se využívají obdobné výhody jako při ženijním vybudování prvního pásma obrany. Omezená možnost nasazení ženijní techniky při budování ochranných staveb a nevýbušných zátarasů na svazích a v lesních masívech povede v některých prostorech k prodloužení časových norem až o 30 %. Často bude třeba jednotlivé okopy a stavby budovat jako částečně zapuštěné nebo povrchové v kombinaci s dřevem, kamenem apod. Více se pro rozpojování zeminy používají trhavin, včetně speciálního náloživa.

Ženíjní vybudování bojového rozmístění raketových a PL raketových útvarů a svazků musí vytvořit příznivé podmínky pro přípravu a odpálení raket, nepřetržitě a pevné velení v průběhu bojové činnosti, spolehlivou ochranu živé síly a bojové techniky a efektivní kruhovou obranu. Zpravidla započne ještě před jejich zaujetím. Budují je organické ženijní jednotky, dostatečně vybavené výkonnou ženijní technikou. Po přejezdu raketových útvarů se na budování již podílejí i tyto jednotky, zejména při dokončování složitých speciálních okopů pro bojovou techniku a nakrytých ochranných okopů pro živou sílu. Tyto prostory se zřizují zpravidla v lesích pro výhodné maskování, což však negativně ovlivňuje využití ženijní techniky, zejména dozerů a kolových nakládačů.

Pro raketové svazky i v horském zalesněném terénu se buduje vždy hlavní i záložní prostor bojového rozmístění oddílů, prostory povětrnostních stanic, velitelské stanoviště a prostory rozmístění jednotek zabezpečení a týlu. Co nejvíce se využívají pro budování ochranné vlastnosti členitého terénu. V prostorech bojového rozmístění raketových oddílů se připravují palebná postavení baterií, místo technického zabezpečení, velitelské stanoviště oddílu a prostor týlu. Rozsah jejich budování je značný. Jen základní postavení baterie zahrnuje vybudování okopů pro odpalovací zařízení, kryty pro speciální techniku, kryty pro další techniku baterie a okopy pro živou sílu. Rozhodujícím způsobem ovlivňuje tento rozsah správné umístění okopu pro odpalovací zařízení, v závislosti na směru odpálení raket, zhodnocení charakteru terénu, možnosti maskování a vhodného nasazení zemních strojů. Povětrnostní stanice využívají k ochraně živé síly a techniky ochranné vlastnosti terénu. V prostoru týlu se v blízkosti rozmístění technické opravy buduje speciální okop pro skupinu pro-

věrek a kontrol raket k horizontální pověrci, jehož umístění v terénu bude velmi obtížné. Dále se budují kryty pro vozidla týlu a nakryté ochranné okopy. Na velitelském stanovišti se buduje skupinový kryt pro 3 vozidla týlu a 5–6 krytů pro štábní automobily.

Celkový objem zemních prací při vybudování prostoru bojového rozmístění svazku je okolo 18 000 m³. Organická ženijní strojní rota může při dobré organizaci práce a správném zhodnocení terénu splnit práce 1. pořadí za 10 h, práce dalšího pořadí za dalších 10–24 h podle charakteru horského terénu, roční doby, ale i klimatických podmínek. Dobu budování podstatně ovlivní vycvičenost strojníků ženijní techniky a její technický stav.

Charakter ženijního budování záložního prostoru bojového rozmístění je obdobný. Buduje se po splnění úkolů v hlavním prostoru a zahrnuje jen okopy a kryty pro nejdůležitější techniku. Ostatní se buduje po zaujetí prostoru.

Podle plánu operačního maskování se zpravidla buduje i klamný prostor bojového rozmístění.

Příprava a zřízení zátarasů a ničení komunikačních směrů musí zamezit nebo ztížit pronikání nepřítelů do operační hloubky vlastních vojsk, zpomalit jeho postup a vytvořit tak podmínky pro jeho ničení. Zátarasy musí zejména v horském zalesněném terénu překrýt mezery mezi divizemi, boky vojsk za protitanku a upevnit rychle dosažené čáry.

Operační zátarasy se zřizují podle plánu štábu armády na nejdůležitějších směrech nebo před prostory, které zabezpečují odolnost a úpornost obrany. Musí ale i omezit manévry nepřítelů v operační hloubce, znemožnit mu využití těchto prostorů a silniční sítě.

Zahrnují protitanková minová pole zřízená k překrytí těchto směrů a prostorů, přípravu velkých mostů na hlavních magistrálech, vodních přehrad a jiných významných objektů k ničení. Pro splnění cíle se zřizují uzly zátarasů, zátarasované prostory a v podmínkách středoevropského válčičtější a zaplavené prostory.

Zřizují je útvary ženijního vojska armády, v některých případech i ženijní svazky a útvary frontu. Aktivují se podle nařízení velitele armády (frontu).

Systém zátarasů je podřízen zámyslu velitele a musí být dobře sladěn s přírodními překážkami horského zalesněného terénu. Musí též umožňovat aktivní činnost a manévry vlastních vojsk. Zahrnuje zátarasy zřízené při přípravě obrany, ale zejména zátarasy zřizované v průběhu obranné-

ho boje jejich manévrem. Systém zátarasů a jeho hustoty bude odvozen od uskupení nepřítele, jeho zámyslu a předpokládaných směrů jeho útoku. K přehrazení tankových směrů se v horském zalesněném terénu dobře osvědčily uzly zátarasů (četní a rotní) situované na významných komunikačních křižovatkách. Kromě nich se připravují čáry zaminování pro zásahy POZ všech stupňů. Kapacita POZ divize je 2280 PT min u motostřelecké divize, 2040 PT min u tankové divize, což v horách stačí na zřízení několika krátkých minových polí k přehrazení zvoleného směru. Kapacita jedné pokládky pohyblivých odřadů zátarasovacích na stupni armády je 24 480 PT min, což umožní přehradit až 32 km při hustotě minování 0,75 nebo 25 km při hustotě minování 1,0.

Z operačního hlediska je nejsložitější správně umístit zátarasený prostor; jeho šířka může být 15–20 km i více a hloubka 10 i více km. Při jeho plánování je nutné vzít v úvahu rozhodující úlohu terénu, který nejvýrazněji ovlivní charakter zátaraseného prostoru i obsah prací v něm. Zátarasy nesmíme zřizovat šablonovitě, ale hlavně bez návaznosti na přirozené překážky. Všechny se zřizují na 2. stupeň pohotovosti, což náčelníku ženijního vojska armády přímo ukládá mít vyčleněné dostatečné počty ženijních jednotek pro jejich převedení na 1. stupeň pohotovosti.

Praxe minulých velitelsko-štabních cvičení ukázala, že ne všichni chápeme správně charakter, způsob zřizování a cíl zátaraseného prostoru. Při plánování systému zátarasů ne všichni správně doceňují charakter horského zalesněného terénu. Plánované zátarasy často nenavazují na přirozené překážky. To zbytečně snižuje efektivnost zřizovaných zátarasených prostorů.

Při úpravě a udržování cest pro manévr vojsk se musí co nejvíce využívat síť horských cest a všechny horské přechody tak, aby byly zabezpečeny přesuny do určených prostorů, manévr na ohrožených směrech, přemístění dělostřelectva, druhosledových divizí a záloh i manévr raketových vojsk. V plánu armády je třeba mít až 2 hlavních a 1–2 záložní armádní komunikace, 1–2 armádní rokády na čáře rozmístění divizních skladů a divizí 2. sledu, 1–2 komunikace pro každou divizi 1. sledu, 1 komunikaci na každou divizi 2. sledu, 1 komunikaci z hlavního prostoru bojového rozmístění k záložnímu prostoru a cesty k vedení protitlaku.

Ženijní vojsko upravuje cesty pro přesun vojsk, ostatní komunikace upravují silniční útvary týlu. Celková délka cest upra-

vovaných ženijním vojskem může být 250 až 400 km. Při vedení obrany bude z toho upravováno cca 25 %, tj. až 100 km cest.

Z ostatních ženijních úkolů chci upozornit na úplné maskovací opatření. Všechna postavení, prostory soustředění nebo rozmístění vojsk (zejména mimo lesy) musí být účelně zamaskovány při plném využití normovaných maskovacích sítí, maskovacích barev, ale i přírodních materiálů. Na tuto skutečnost nesmí zapomínat zejména vjevojskoví velitelé, kteří (jak ukazují poznatky ze cvičení) maskovací opatření podceňují a nevyžadují proto náročné jejich plnění. Maskovací opatření uskutečňují trvale všechny druhy vojsk, ženijní vojsko se zaměřuje jen na maskování míst velení a důležitých objektů.

Mezi důležitá opatření operačního maskování patří zřizování klamných prostorů soustředění vjevojskových svazků, prostorů bojového rozmístění raketových a PL raketových svazků, klamných pásem obrany i postavení. V horském zalesněném terénu bude výhodné demonstrovat i klamné přesuny vojsk a naopak skutečné přesuny dobře radiolokačně i vizuálně maskovat. Tato opatření plní vyčleněné jednotky podle plánu operačního maskování. Ženijní opatření zabezpečují vyčleněné ženijní a ženijní maskovací jednotky nebo útvary.

Důležitým úkolem je i těžení a úprava pitné vody tak, aby její jednotlivé zdroje nebo vodní stánice byly zřízeny přímo v sestavě vojsk a nebylo nutné pitnou vodu zbytečně převážet.

Obsažným úkolem je i ženijní materiální technické zabezpečení, které se však při vedení obranné operace v horském zalesněném terénu řeší bez větších zvláštností obvyklými formami ženijního technického a ženijně materiálního zabezpečení.

Ženijní budování míst velení bude v těchto terénních podmínkách co nejvíce využívat přirozené ochranné vlastnosti terénu, zejména pro ukrytí bojové techniky a vozidel. Při umísťování jednotlivých stanovišť je třeba předvídat vedení nepřátelských jaderných útoků a volit umístění na odvrácených svazích. I zde se budou plně využívat skládací úkryty, ať již normované, nebo z dřevěných prvků.

Ještě se zmíním o některých zvláštnostech při organizaci velení a bojového použití ženijního vojska armády při ženijním zabezpečení obranné operace armády. Zejména jde o účelné organizovanou sestavu ženijního vojska, která musí umožňovat rychlý a postupný nárůst úsilí ženijního vojska na směrech hlavního úderu nepřítele, úplné splnění armádních úkolů a nepře-

tržité velení ženijnímu vojsku, které bude v horském zalesněném terénu ztíženo silně členitým terénem. Dále musí po ženijní straně zabezpečovat samostatné plnění úkolů divizí prvního sledu na směru hlavního úderu nepřítele a raketových útvarů a svazků. Proto zpravidla bude sestava ženijního vojska zahrnovat:

- útvary a jednotky k posílení divizí prvního sledu, útvarů raketového vojska,
- útvary a jednotky vyčleněné pro plnění armádních úkolů,

- jeden až dva POZ armády,
- silnou ženijní zálohu, z které se vyčleňují ženijní jednotky pro posílení protiúderu.

Jednotky, útvary a svazky ženijního vojska se používají na důležitých směrech podle jejich předurčení tak, aby byly co nejefektivněji využity při ženijní úpravě terénu, zřizování systému zátarasů a plnění ostatních úkolů ženijního zabezpečení obranné operace armády v horském zalesněném terénu.

V článku jsem se zaměřil na vysvětlení obsahu hlavních úkolů ženijního zabezpečení obranné operace a zvláštností, které vznikají při vedení obrany v horském zalesněném terénu.

Pro ověření některých otázek ženijního budování obrany bude třeba využít všechna plukovní a divizní cvičení, získané poznatky z praktického budování zevšeobecňovat a vést vševojskové velitele k zvládnutí organizace budování obrany v noci, k dobré znalosti a nejlepšímu využívání ochranných vlastností terénu a k úplnému zamaskování bojové činnosti vojsk. Jedině tak můžeme tyto náročné úkoly obrany v horském zalesněném terénu plně zabezpečit.